

Göteborgs
Stad

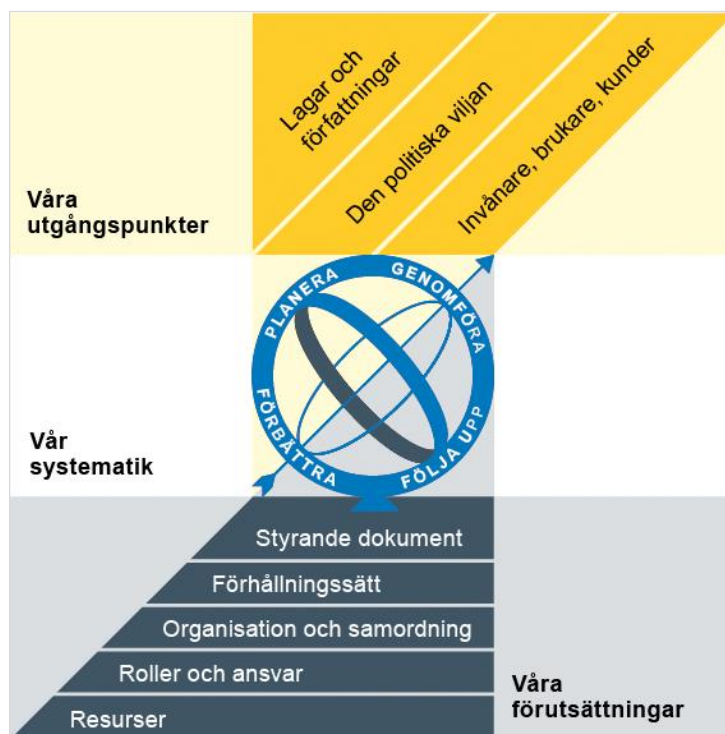
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2020–2026

Planerande styrande dokument

Vision
► Program
Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

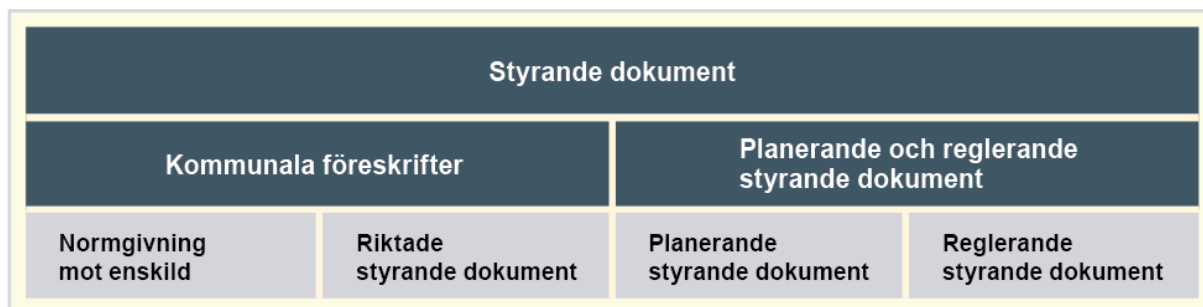

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2020–2026			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Alla styrelser och nämnder	Diarienummer: 0759/19	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Program	Giltighetstid: 2020–2026	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	4
Syftet med detta program	4
Vem omfattas av programmet	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Uppföljning av detta program	5
Programmet	6
Förutsättningar	6
Mänskliga rättigheter som grund	7
Rättighetsområden, mål och strategier	7
1. Rätten till ett självständigt liv	7
2. Rätten till information och kommunikation	8
3. Rätten till demokratisk delaktighet	8
4. Rätten till ett tryggt liv	9
5. Rätten till bästa möjliga hälsa	10
6. Rätten till utbildning	10
7. Rätten till arbete och sysselsättning	11
8. Rätten till fungerande bostad	12
9. Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer	13
10. Rätten till en meningsfull fritid	13
Definitioner	14
Det nationella målet för funktionshinderspolitiken	14
Mångfald	15
Funktionsnedsättning och funktionshinder	15
Barnrättsperspektivet	15
Kunskap och samverkan	15

Bilagor	16
Bilaga 1 Relaterade styrande dokument.....	16
Bilaga 2 Indikatorer	18
Bilaga 3 Källor	20

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning är att, utifrån de mänskliga rättigheterna och det nationella funktionshinderspolitiska målet, förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser för att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska kunna vara fullt delaktiga utan diskriminering.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för stadens alla nämnder och styrelser 2020–2026.

Bakgrund

Kommunfullmäktige tog beslut 2019-03-28 § 21 om en revidering av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning som var beslutat i kommunfullmäktige 2015-06-11 § 14. Revideringen skulle säkerställa att programmet fick en ännu tydligare koppling till de mänskliga rättigheterna samt det nationella funktionshinderspolitiska målet.

Koppling till andra styrande dokument

Internationellt

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- FN:s konvention om barnets rättigheter

Nationellt

- Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, regeringens proposition 2016/17:188
- Lagstiftning

Lokalt

Redan i nämnders reglementen och styrelsernas ägardirektiv anges att uppdragen ska utföras utifrån demokratisk grundsyn om mänskliga rättigheter och mot diskriminering.

Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning utgör ett stöd för staden att i andra program och planer omhänderta rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. I bilaga 1 finns ett urval av styrande dokument i form av visioner, program och planer, som omfattar en eller flera aspekter med bäring på programmets rättighetsområden.

Uppföljning av detta program

Uppföljning av programmets mål

Uppföljningen av programmet görs genom att utvecklingen av måluppfyllelsen följs via ett antal indikatorer på samhälls- och verksamhetsnivå, se bilaga 2. Några indikatorer mäter utvecklingen av stadens verksamheter som direkt berör barn. Stadsledningskontoret gör en baslinjemätning 2020 och följer sedan upp resultaten av indikatorerna vart annat år med början 2022. Det är möjligt att det finns mål som behöver belysas ytterligare genom kompletterande mätningar.

Programmet syftar till att funktionshinderperspektivet ska synliggöras i stadens ordinarie uppföljning och att perspektivet finns med i verksamhetsutvecklingen av stadens verksamheter. Ett flertal av programmets indikatorer kan utgöra en del av verksamhetsuppföljning.

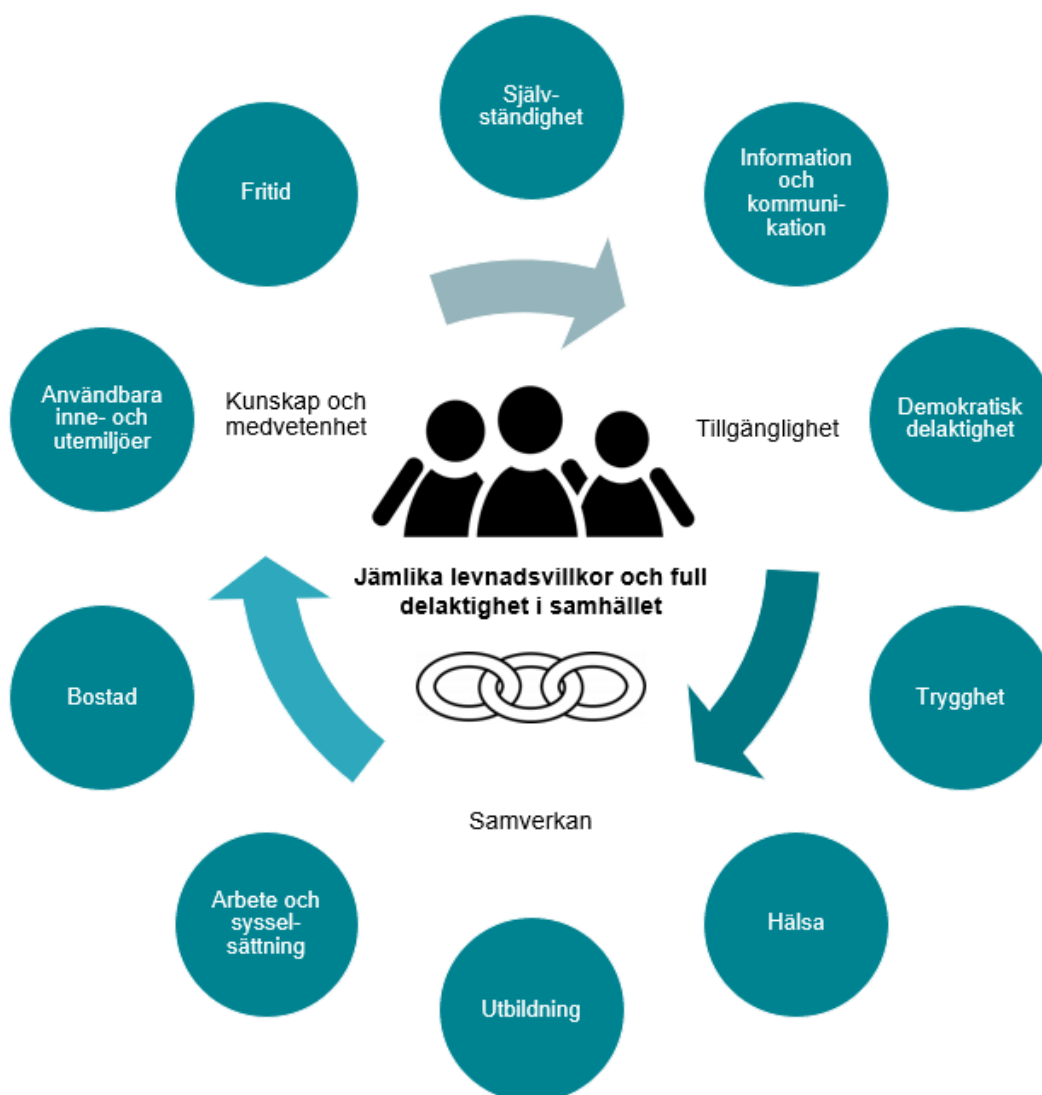
Utvärdering av programmet

Programmet gäller till år 2026 och utvärderas av stadsledningskontoret i samverkan med intresseorganisationerna inom funktionshinderområdet under programperiodens sista år.

Programmet

Förutsättningar

För att uppnå målen i programmet behöver stadens nämnder och styrelser säkerställa kunskap och medvetenhet, tillgänglighet samt samverkan internt och externt. De olika rättighetsområdena i programmet påverkar också varandra. Det innebär till exempel; för att personer med funktionsnedsättning ska ha goda förutsättningar för att uppleva trygghet behövs en tillgänglig inne- och ute miljö, ett eventuellt individuellt stöd för självständighet samt att berörda parter har kunskap och samverkar.

Mänskliga rättigheter som grund

De mänskliga rättigheterna utgår från att alla människor är födda fria och lika i värde och att rättigheterna gäller alla - utan åtskillnad. Ytterst reglerar mänskliga rättigheter förhållandet mellan staten och individen. Staten och det offentliga har ansvar för att respektera, skydda, uppfylla och bevaka arbetet med de mänskliga rättigheterna. Individen som äger rättigheten är rättighetsbärare. Staten och det offentliga är skyldighetsbärare.

Rättighetsområden, mål och strategier

Varje rättighetsområde inleds med en kort definition av området utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och kopplar också till några artiklar i den. Efter det följer en problembeskrivning som syftar till att beskriva hur livsvillkoren ser ut i dag för personer med funktionsnedsättning inom rättighetsområdet. Ibland är problembeskrivningen utifrån nationella mått och ibland, där underlag finns att tillgå, beskrivs den utifrån hur det ser ut i Göteborg. Det sätter programmet i ett sammanhang och motiverar vad stadens arbete ska bidra till att förbättra.

1. Rätten till ett självständigt liv

Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och delta i samhället på lika villkor som andra. Det innebär bland annat att ha kännedom om och tillgång till olika former av samhällsservice, personligt stöd, rehabilitering och habilitering, bostad, arbete eller sysselsättning samt ekonomiska förutsättningar. Det personliga stödet är för en del avgörande för möjligheten att kunna delta på lika villkor som andra. För att ha goda möjligheter att leva ett så självständigt liv som möjligt behöver därmed flera olika förutsättningar och rättigheter införlivas.

Personer med funktionsnedsättning i Göteborg upplever generellt att de själva kan bestämma om saker och ting i lägre utsträckning än personer utan funktionsnedsättning och har i lägre utsträckning möjlighet att betala en oförutsedd utgift. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning har generellt sämre levnadsvillkor än andra föräldrar och upplever att det ofta finns en förväntan om att de ska ta ett större ansvar än övriga föräldrar.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning kan leva ett självständigt liv på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

1:1 Stadens verksamheter ska informera personer med funktionsnedsättning om rättigheter och möjligheter på det sätt som individen kan ta del av och förstå.

1:2 Stadens verksamheter ska ha ett helhetsperspektiv i kontakterna med barn, familjer och vuxna med funktionsnedsättning.

1:3 Stadens verksamheter ska samverka internt och externt för att personer med funktionsnedsättning ska ha ett självständigt liv på lika villkor som andra.

Artikel 19,
20, 26, 27
och 28

1:4 Stadens verksamheter ska bemöta personer med funktionsnedsättning på ett normmedvetet sätt med individens behov i centrum.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser. Nämnderna som omfattar funktionshinder, individ- och familjeomsorg samt äldreomsorg och hälso- och sjukvård har ett särskilt ansvar.

2. Rätten till information och kommunikation

Personer med funktionsnedsättning har rätt att söka och ta emot information samt kommunicera på lika villkor som andra genom alla former av självvalda kommunikationssätt. Tillgänglig information och att kommunicera för att förstå och göra sig förstådd är en förutsättning för att skapa full delaktighet. Information som är avsedd för allmänheten ska ges i tillgänglig format och vid behov underlättas genom teckenspråk, punktskrift och alternativ kompletterande kommunikation.

Artikel 2,
9 och 21

Tillsyn och uppföljning av tillgänglig information och kommunikation har försämrats och kompetens om tillgänglighet saknas i många myndigheter och kommuner.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning får information och kommunicerar med staden på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målet

2:1 Stadens verksamheter ska anpassa och utveckla sin kommunikation så att alla personer med funktionsnedsättning kan förstå informationen och uttrycka behov och synpunkter.

2:2 Stadens verksamheter ska utveckla och använda digitala och tekniska lösningar när det gynnar tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning i kommunikation med staden.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser. Nämnden för intraservice, nämnden för konsument och medborgarservice samt kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar.

3. Rätten till demokratisk delaktighet

Personer med funktionsnedsättning har rätt att vara delaktiga och utöva inflytande i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra. Det innebär bland annat reell möjlighet att rösta, inneha politiska uppdrag, utöva sin yttrande- och åsiktsfrihet samt delta i förenings- och övrigt samhällsliv. Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet. Barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barn, och har rätt till stöd i det för att nå lika villkor som andra barn.

Artikel 7,
9, 21 och
29

Det finns behov av att åtgärda bristande tillgänglighet i vallokaler som används i Göteborgs. Det saknas ofta valinformation i tillgängliga format och stödet i vallokaler brister. Antalet personer med funktionsnedsättning som kandiderar till eller innehar offentliga ämbeten är fortfarande låg. Staden saknar underlag från personer med funktionsnedsättningar i uppföljning av stadens verksamheter.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning kan utöva sina demokratiska rättigheter, är delaktiga och har inflytande på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

3:1 Stadens verksamheter ska möjliggöra att personer med funktionsnedsättning kan rösta och påverka stadens utveckling på lika villkor som andra.

3:2 Stadens verksamheter ska möjliggöra att personer med funktionsnedsättning kan delta i förenings- och övrigt samhällsliv på lika villkor som andra.

3:3 Stadens verksamheter ska i sina enkäter och uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.

3:4 Stadens verksamheter ska samverka med intresseorganisationer i åtgärder som berör dem.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser. Valnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, trafiknämnden och lokalnämnden har ett särskilt ansvar.

4. Rätten till ett tryggt liv

Personer med funktionsnedsättning har rätt till trygghet, i och utanför hemmet. Det omfattar att leva fritt och säkert från alla former av utnyttjande, våld, övergrepp eller diskriminering. Att ha tillträde till och kunna använda stadens inne- och utemiljöer samt ha det stöd som behövs. För att möjliggöra trygghet i krissituationer behöver all krisberedskap inkludera personer med funktionsnedsättning. Ett normmedvetet förhållningssätt, bemötande och kunskap om olikheter bidrar också till trygghet.

Personer med funktionsnedsättning i Göteborg uppger utsatthet för fysiskt våld och kränkningar i högre grad än personer utan funktionsnedsättning, kvinnor med funktionsnedsättning gör det i ungefär dubbelt så stor utsträckning som män utan funktionsnedsättning. Det är dubbelt så vanligt att elever med funktionsnedsättning känner sig otrygga i skolan. Personer med funktionsnedsättning är ofta mer beroende av sin omgivning än andra och kan därför ha svårt att värja sig från kränkningar och våld.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning lever ett tryggt liv på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

4:1 Stadens verksamheter ska arbeta normmedvetet för att upptäcka, ge stöd och förebygga diskriminering, våldutsatthet och förtryck som kan drabba personer med funktionsnedsättning.

4:2 Stadens verksamheter ska ha god krisberedskap som omfattar personer med funktionsnedsättning.

4:3 Stadens verksamheter ska anpassa och utveckla sin information och kommunikation om krisberedskap så att personer med funktionsnedsättning kan förstå.

Ansvariga nämnder och styrelser: Alla nämnder och styrelser. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar.

Artikel 9,
11, 14, 15
och 16

5. Rätten till bästa möjliga hälsa

Personer med funktionsnedsättning har rätt till bästa möjliga hälsa utan diskriminering. Det omfattar fysiska-, psykiska- och sociala dimensioner, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa. Det innebär att på lika villkor som andra få del av hälsofrämjande och förebyggande insatser som näringsriktig kost, fysisk aktivitet, social samvaro och delta i screening i offentliga folkhälsoprogram. Rätten till bästa möjliga hälsa förutsätter också tillgång till hälso- och sjukvårdsinsatser av god kvalitet, hjälpmedel samt rehabilitering och habilitering.

Artikel 25,
26 och 30

Personer med funktionsnedsättning skattar sin hälsa lägre än personer utan funktionsnedsättning i Göteborg. Kvinnor med funktionsnedsättning har skattat sitt eget hälsotillstånd något lägre samt övervägt att ta sitt liv i högre grad jämfört med män med eller utan funktionsnedsättning.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

5:1 Stadens verksamheter ska ha kunskap om livsvillkoren som påverkar hälsan för personer med funktionsnedsättning.

5:2 Stadens verksamheter ska samverka internt och externt för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra.

5:3 Stadens verksamheter ska medverka till att personer med funktionsnedsättning har tillgång till hälso- och sjukvård med god kvalitet och standard, hälsofrämjande och förebyggande aktiviteter samt andra hälsorelaterade tjänster på lika villkor som andra.

Ansvariga: Nämnder som är särskilt ansvariga är nämnder som omfattar hälso- och sjukvård samt äldreomsorg, funktionshinder och individ- och familjeomsorg, förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden samt idrotts- och föreningsnämnden.

6. Rätten till utbildning

Personer med funktionsnedsättning har rätt till utbildning på lika villkor som andra i ett sammanhållet utbildningssystem. Det förutsätter uppföljningar med möjlighet att analysera resultat för personer med funktionsnedsättningar i jämförelse med de utan funktionsnedsättning samt samverkan vid övergångar från förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Den fysiska, pedagogiska och sociala tillgängligheten skapar förutsättningar för inkludering, det avser hela skoldagen samt i fritidshemmet eller korttidstillsynen.

Artikel 7
och 24

Måluppfyllelsen förutsätter att individen ges möjlighet till delaktighet samt individuellt stöd, trygghet i samt till och från skolan och fritidshemmet samt full utveckling av sina personliga färdigheter socialt- och kunskapsmässigt. Barn och unga behöver ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.

Nationella rapporter visar att färre personer med funktionsnedsättning har eftergymnasial utbildning än övriga befolkningen, vilket skapar ojämlika förutsättningar och möjligheter för arbete. Det är dubbelt så vanligt att elever med funktionsnedsättning känner sig otrygga i skolan. Vidare finns brister i samverkan inom skolan, men också i förhållande

till externa aktörer som exempelvis Barn- och Ungdomspsykiatri, habiliteringen och socialtjänsten. Det saknas tillräcklig styrning och uppföljning av hur skolsituationen fungerar för elever med funktionsnedsättning. Funktionshinderperspektivet är i alltför liten utsträckning en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att nå utbildningsmålen på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

6:1 Stadens verksamheter ska samverka för att säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem där övergången mellan olika skolformer fungerar för elever med funktionsnedsättning. Likaså ska samverkan ske för att underlätta övergång från skola till arbetsliv.

6:2 Stadens verksamheter ska säkerställa kunskap för att tidigt kunna uppmärksamma behov av stöd samt ge individanpassat stöd så att elever med funktionsnedsättning kan ges möjlighet till full utveckling av sina personliga färdigheter och att nå utbildningsmålen.

6:3 Stadens verksamheter ska arbeta med aktiva åtgärder för att skapa trygga, tillgängliga och icke-diskriminerande miljöer i alla skolformer.

Ansvariga: Nämnder som är särskilt ansvariga är förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, lokalnämnden, nämnderna som omfattar funktionshinder och individ- och familjeomsorg samt trafiknämnden.

7. Rätten till arbete och sysselsättning

Personer med funktionsnedsättning har rätt att delta på arbetsmarknaden, i arbetslivet eller till att utföra annan meningsfull sysselsättning. Rätten till arbete ska skyddas och främjas, det omfattar att göra skäliga anpassningar, aktiva åtgärder mot diskriminering i samband med bland annat rekryterings och anställningsvillkor samt att anställa personer med funktionsnedsättning i den offentliga sektorn. Arbete och sysselsättning bidrar till ekonomisk självständighet och delaktighet i samhället.

Arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning är högre än för övrig befolkning. Unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Bland annat påverkar studieresultat och stöd möjlighet till arbete.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning har arbete eller meningsfull sysselsättning.

Prioriterade strategier för att nå målen

7:1 Stadens verksamheter ska genom normkritisk rekrytering, tillgängliga, trygga, inkluderande arbetsplatser och anpassade anställningsvillkor öka antalet anställda med funktionsnedsättning inom den egna organisationen.

7:2 Stadens verksamheter ska samverka med till exempel Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och det privata näringslivet för att öka förutsättningarna för att personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta. Det innefattar samverkan i övergång från studier till arbete.

7:3 Stadens verksamheter ska tillhandahålla praktikplatser och meningsfull sysselsättning för personer med funktionsnedsättning.

7:4 Stadens verksamheter, som arbetsgivare, ska arbeta normmedvetet och intensifiera det systematiska arbetsmiljöarbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering.

Ansvariga: Alla nämnder och styrelser. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, inköps- och upphandlingsnämnden, utbildningsnämnden, nämnderna som omfattar funktionshinder och individ- och familjeomsorg, styrelser inom Business region Göteborgskoncernen i kluster näringsliv samt kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar.

8. Rätten till fungerande bostad

Personer med funktionsnedsättning har rätt till en tillgänglig bostad och att leva ett självständigt liv i ett samhälle med lika valmöjligheter som andra. Det inkluderar rätten till att välja bostadsort och inte vara hänvisad till att bo i särskilda boendeformer. Bostaden ska vara tillgänglig och bidra till en tillfredställande levnadsstandard och därmed inte bli ett ekonomiskt hinder. Fungerande bostäder kan med fördel utformas i samverkan med personer med funktionsnedsättning.

Det är en utmaning att tillgodose det generella bostadsbehovet inom Göteborgs Stad. Det är även brist på bostäder med särskild service. Tillgången är inte i balans med behovet, och antalet nya bostäder per år är för lågt.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning har en fungerande bostad på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

8:1 Stadens verksamheter ska tillämpa och ställa krav på universell utformning vid nybyggnation av bostäder.

8:2 Stadens verksamheter ska systematiskt inventera och åtgärda befintliga hinder i bostäder.

8:3 Stadens verksamheter ska vid ombyggnationer verka för att öka antalet tillgängliga och användbara bostäder.

Ansvariga: Nämnder som är särskilt ansvariga är fastighetsnämnden, byggnadsnämnden, de nämnder som omfattar funktionshinder och individ- och familjeomsorg samt äldreomsorg och styrelser inom Framtiden-koncernen i kluster bostäder samt styrelser inom Higab koncernen i kluster lokaler

Artikel 9,
19 och 28

9. Rätten att kunna förflytta sig i och använda Göteborgs inne- och utemiljöer

Personer med funktionsnedsättning har rätt till en fungerande inne- och utemiljö som är tillgänglig och användbar. Tillgängliga och användbara transporter och miljöer är en förutsättning för att uppnå full delaktighet för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra.

Alla enkelt avhjälpna hinder är inte åtgärdade. Många personer med funktionsnedsättning tvingas också att avstå från att resa på grund av brister i samordning, helhetssyn och information.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning kan förflytta sig i och använda alla stadens inne- och utemiljöer på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

9:1 Stadens verksamheter ska tillämpa och ställa krav på universell utformning vid, stadsplanering samt ny- och ombyggnationer av stadens inne- och utemiljöer.

9:2 Stadens verksamheter ska åtgärda befintliga hinder i inne- och utemiljöer.

9:3 Stadens verksamheter ska säkerställa tillgång till flexibla och tillgängliga transporter så att personer med funktionsnedsättning kan förflytta sig på lika villkor som andra.

Ansvariga: Nämnder som är särskilt ansvar är trafiknämnden, park- och naturnämnden, lokalnämnden, byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och styrelser inom Framtiden-koncernen i kluster bostäder och styrelser inom Higab koncernen i kluster lokaler.

10. Rätten till en meningsfull fritid

Personer med funktionsnedsättning har rätt att på lika villkor som andra kunna välja innehållet i och utforma sin fritid. Det kan vara att ta del av och utöva exempelvis kultur, idrott eller friluftsliv.

Stillasittande fritid är vanligare bland personer med funktionsnedsättning än i övriga befolkningen. Barn med funktionsnedsättning är i högre grad än andra beroende av familjens stöd och ekonomiska förutsättningar för att få en meningsfull fritid med möjlighet till vänskapsrelationer. Det finns brister i information om aktiviteter, hinder att ta sig till en aktivitet samt brister i kunskap om funktionshinder och bemötande, som gör att hela kedjan inte fungerar för att ta sig till och från en aktivitet.

Mål att uppnå

- Personer med funktionsnedsättning kan utforma sin fritid på lika villkor som andra.

Prioriterade strategier för att nå målen

10:1 Stadens verksamheter ska samverka och åtgärda hinder så att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha en meningsfull fritid på lika villkor som andra.

10:2 Stadens föreningsbidrag och annat stöd till föreningar ska bidra till att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha en meningsfull fritid på lika villkor som andra.

Artikel 9,
19 och 20

Artikel 30

Ansvariga: Nämnder som är särskilt ansvariga är kulturnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, trafiknämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, nämnderna som omfattar funktionshinder och individ- och familjeomsorg samt styrelser inom Göteborg & CO koncernen i kluster turism, kultur & evenemang.

Definitioner

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. För att nå det nationella målet ska genomförandet av funktionshinderspolitiken inriktas mot de fyra områdena:

Principen om universell utformning

Universell utformning handlar om att göra rätt från början, att utforma och planera samhället så att man inte utesluter någon. På så sätt undviker man att skapa behov av anpassningar i efterhand. Det handlar om att nya produkter, miljöer, program och tjänster ska utformas utifrån principen om universell utformning.

Befintliga brister i tillgängligheten

Brister i tillgänglighet försvårar för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga på lika villkor som andra i befolkningen. Ett arbete med att identifiera och åtgärda sådana brister behöver bedrivas systematiskt och uthålligt och föregås av analys.

Individuella stöd och lösningar för individens självständighet

Många gånger kan det individuella stödet vara avgörande för den enskildes möjlighet till delaktighet. Individuella stöd och lösningar kan ses som komplement till den generella tillgängligheten i samhället. Principen om universell utformning tar sikte på generella lösningar för att öka tillgängligheten. Ibland är det inte tillräckligt och då kan det finnas behov av individuella lösningar. Dessa lösningar ska hålla hög kvalitet och sträva efter att skapa oberoende, självbestämmande och självständighet hos den enskilde och möjliggöra delaktighet.

Att förebygga och motverka diskriminering

Att förebygga och motverka diskriminering tar sin utgångspunkt i både FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna samt i diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen omfattar diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Lagen reglerar arbetsgivares skyldigheter att arbeta aktivt med ett förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering. Lagen omfattar även bristande tillgänglighet vilket innebär att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att åtgärder för tillgänglighet inte har gjorts för att uppnå samma villkor som andra.

Inget av det nationella målets fyra områden kan ensamt uppnå det nationella målet, de är ömsesidigt beroende. De ska tillsammans bidra till ett tillgängligt och jämlikt samhälle för alla. I statens utredning om styrningen av funktionshinderspolitiken beskrivs dessa fyra områden som tvärgående eller sektorsövergripande och bör liksom jämställdhet och barnrättsperspektivet integreras i arbetet med funktionshindersmålet. Områdena ska, med utgångspunkt från konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, fungera som en vägledning för stadens nämnder och bolag att vägleda sina verksamheter i arbetet med att målet uppnås.

Mångfald

Personer med funktionsnedsättning besitter många egenskaper och inom gruppen ryms många individuella skillnader. Personer med funktionsnedsättning växer upp under olika socioekonomiska förutsättningar, har olika etniska tillhörigheter, olika religioner eller andra trosuppfattningar och har olika sexuella läggningar och könsidentiteter.

Funktionsnedsättningar kan vara av olika form och omfattning, det är ingen homogen grupp utan var och en har sina egna förutsättningar. En del har tillfälliga behov av stöd och andra har mer långvariga eller rentav livslånga.

Personer med funktionsnedsättning är en grupp av rättighetsbärare som kan utkräva sina rättigheter med stöd av konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Göteborgs Stad med sina verksamheter har skyldighet att möjliggöra enskildas rättigheter. Behovet av normkritisk analys och ett normmedvetet arbetssätt inom staden är nödvändigt för att säkerställa likvärdig service och icke-diskriminering.

Funktionsnedsättning och funktionshinder

I detta program används Socialstyrelsens definition. Det innebär att en funktionsnedsättning är en nedsättning av den enskildes fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsförmåga. Med funktionshinder avses de begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen, till exempel brister i miljö, tillgänglighet, personella resurser, kompetens hos ledare och tidpunkt för fritidsaktiviteten. I kontakt med olika intresseorganisationer och delar av stadens verksamheter förekommer det att begreppet funktionsvariation används på deras initiativ.

Barnrättsperspektivet

Att anta ett barnrättsperspektiv innebär att med utgångspunkt i barnkonventionen och knyta an till de rättigheter barn har. Att ta ett barnperspektiv är att som vuxen beakta en situation med hänsyn till hur den skulle kunna uppfattas av barn, och att ta barns perspektiv är att ta in barns röster och lyssna på vad de själva anser. På samma sätt kan ett funktionsrättsperspektiv antas.

Kunskap och samverkan

Mänskliga rättigheter utgör grunden i det arbete stadens verksamheter gör. Kunskap om de mänskliga rättigheterna behöver finnas i stadens verksamheter.

För att Göteborgs Stad ska kunna utgöra en stad som möjliggör full delaktighet för personer med funktionsnedsättningar behöver det finnas god kunskap och medvetenhet om funktionshinder och situationen för personer med funktionsnedsättning. Stadens verksamheter ska i sina enkäter och uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna för att identifiera och ta bort hinder som uppstår i att utöva sina rättigheter.

Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning är en tvärssektoriell angelägenhet och målen kan inte lösas av enskilda nämnder och styrelser, det behövs samverkan. Kunskap om varandras ansvar och skyldigheter underlättar samverkan. Rättighetsområden och mål behöver ses i relation till varandra för att få synergier och resultat för att komma närmare och nå målen.

Bilagor

Bilaga 1 Relaterade styrande dokument

Program/plan och giltighet	Syfte, mål, strategi och/eller inriktning
Beslutade av kommunfullmäktige	
Göteborgs Stads folkhälsoprogram, 2019–2020	Folkhälsoprogrammet består av sju strategiska områden där stadens mål och angreppssätt för att nå målen beskrivs. Områdena är Livsvillkor, Samhällsplanering, Uppväxtvillkor, Livslångt lärande, Arbete/arbetsvillkor, Hälsosamt åldrande och Levnadsvanor
Göteborgs stads program för jämlik stad, 2018–2026	Syftet med programmet är att, utifrån målet att Göteborg ska vara en jämlik stad, peka ut viktiga målområden som aktörer i Göteborg ska samlas kring för att tillsammans bidra till att minska skillnaderna i livsvillkor i staden.
Handlingsplan för arbete med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad, 2019–2022	Syftet med denna handlingsplan är att strategiskt stödja kommunfullmäktige i ambitionen att de mänskliga rättigheterna ska vara likvärdiga över staden och genomsyra verksamhet och personalpolitik i samtliga nämnder och styrelser.
Göteborgs plan för jämställdhet, 2019–2023	Det övergripande syftet med planen är att ta ett samlat grepp kring några utvalda områden som staden behöver ha ett ökat jämställdhetsfokus på.
Göteborgs Stads plan för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck, 2020–2023	Syftet med planen är att utveckla och stärka stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.
Göteborgs Stads plan för arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, 2019–2022	Syftet med planen är att tydliggöra målen för stadens arbete med att främja sexuell och reproduktiv hälsa, och tillgodose sexuella och reproduktiva rättigheter för de som bor, vistas och verkar i Göteborg.
Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor, 2017–2021	Syftet med planen är att säkerställa att personer som definierar sig som homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queera, liksom övriga göteborgare, har möjligheter att ta del av stadens tjänster och service och att hbtq-personer som arbetar i staden erbjuds en god arbetsmiljö.
Strategisk plan för suicidprevention i Göteborg, tillsvidare	Långsiktigt mål i planen är att: Suicid och suicidförsök ska varaktigt minska i Göteborg. En säker och trygg Stad ska vara fri från suicidförsök och suicid.
Göteborgs Stads plan mot hemlöshet, 2020–2022	Syftet med planen är att minska hemlösheten i Göteborg. Planen syftar också till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser, samt vikten av samarbete med andra aktörer, exempelvis civilsamhälle, myndigheter och privata fastighetsbolag.
Plan för barn och ung kultur, 2020–2023	Göteborgs Stads plan för barn- och ungekultur beskriver hur arbetet med barn- och ungekultur ska utvecklas och organiseras och hur arbetet ska fördelas i staden.
Kulturprogram för Göteborgs Stad, 2015–2021	Kulturprogram för Göteborgs Stad har som syfte att ange en färdriktning för hur kommunfullmäktiges ambition om Göteborg som en ledande kultur- och evenemangsstad ska uppnås
Göteborgs Stads friluftsprogram, 2018–2025	Syftet med friluftsprogrammet är att värna och utveckla möjligheten till friluftsliv för både göteborgare och besökare och att ge en inriktning för fortsatt planering och arbete med friluftsliv.

Bostadsförsörjningsprogram 2020–2022	Syftet med programmet är att klargöra Göteborgs Stads övergripande mål och strategier för bostadsförsörjningen i Göteborg. Syftet med programmet är också att i enlighet lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar att upprätta riktlinjer för bostadsförsörjningen som ska antas av kommunfullmäktige.
Program för e-samhället 2015–2020	Syftet med Göteborgs Stads program för e-samhället är att ange den övergripande målsättningen för utvecklingen 2015–2020.
Program för Göteborgs Stads trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete, 2014–2021	Programmet beskriver en riktning i det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet utifrån strategiska områden som ska hjälpa till att skapa goda förutsättningar för att främja trygghet och positiva drivkrafter för en socialt hållbar utveckling i syfte att förebygga brott.
Göteborgs Stads innovationsprogram, 2018–2023	Syftet med Göteborgs Stads innovationsprogram är att skapa ett strukturerat arbete med innovation i Göteborgs Stads verksamheter. Programmet syftar till att öka Göteborgs Stads kapacitet att vara innovativ inom Göteborgs Stads organisation, i samverkan med andra samhällssektorer, men också till att öka Göteborgs Stads förmåga att bidra till ett starkt innovationssystem i Göteborgsregionen.
Göteborgs Stads översiktsplan	Översiktsplanen är kommunens långsiktiga vision om hur stadens mark- och vattenområden ska användas och om hur bebyggelsen ska utvecklas.
Vision Älvstaden, 2012-	En vision och tre strategier för Älvstaden Visionen syftar till att bidra till en hållbar utveckling i Göteborg och Västsverige.
Göteborgs Stads program för attraktiv arbetsgivare 2019–2023	Syftet med Göteborgs Stads program för attraktiv arbetsgivare 2019–2023 är att förena nämnder och styrelser kring gemensamma mål och strategier för att stärka stadens förutsättningar att vara en attraktiv arbetsgivare med förmåga att utföra och utveckla stadens verksamheter.
Beslutad i kommunstyrelsen	
Policy för fysisk tillgänglighet i Göteborgs Stad, tillsvidare	Alla nämnder och styrelser i Göteborgs Stad skall i hela sin verksamhet aktivt arbeta för att tillgänglighetsperspektivet beaktas i organisationen.

Bilaga 2 Indikatorer

Till programmet finns det indikatorer på samhällsnivå, generell verksamhetsnivå samt specifik verksamhetsnivå. På samhällsnivå är källan främst Folkhälsomyndighetens enkäten Hälsa på lika villkor? med resultat från Göteborg. Resultaten i enkäten medför möjlighet att göra en jämförelse mellan personer med och utan funktionsnedsättning. Det gör det möjligt att få en indikation på om det finns lika villkor mellan grupperna. Resultaten på stadens verksamhetsnivå gör det i vissa fall möjligt att jämföra mellan grupperna, om det finns frågor om funktionsnedsättning med. På verksamhetspecifik nivå finns det bland annat brukarenkäter med resultat som kan följas över tid istället för att jämföras mellan personer med och utan funktionsnedsättning.

Rättighetsområde och mål	Tema	Indikator	Nivå*
1. Personer med funktionsnedsättning kan leva ett självständigt liv på lika villkor som andra	Gott liv	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som är nöjda med det liv de lever	1
	Praktiskt stöd	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som har någon att vända sig till vid praktiska problem eller sjukdom	1
	Ekonomisk trygghet	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som kan klara av att betala en oväntad ekonomisk utgift	1
2. Personer med funktionsnedsättning får information och kommunicerar med staden på lika villkor som andra.	Kommunikation	Andel av Göteborgs Stads kommunikationsplaner som beaktar funktionshinderperspektivet	2
	Information	Upplevelse av tillgänglighet på stadens webbplats	2
	Information, verksamhet	Brukarenkät FH - Andel som förstått informationen från socialsekreterare	3
3. Personer med funktionsnedsättning kan utöva sina demokratiska rättigheter, är delaktiga och har inflytande på lika villkor som andra	Delaktighet och inflytande, fritid	Enkät öppen ungdomsverksamhet - Delaktighetsindex	2
	Delaktighet och inflytande, skola	Elevenkät skola - Index delaktighet och inflytande	2
	Delaktighet och inflytande, skola	Elevenkät särskola - Index delaktighet och inflytande	3
	Delaktighet och inflytande, verksamhet	Brukarenkät FH - Delaktighetsindex	3
	Demokratiskt deltagande	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som utövat demokratiska rättigheter senaste året	1
	Information	Upplevelse av tillgänglighet på stadens webbplats	2
4. Personer med funktionsnedsättning lever ett tryggt liv på lika villkor som andra.	Trygghet	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som avstått från att gå ut av rädsla för överfall, rån eller ofredande	1
	Trygghet, skola	Elevenkät skola - Andel som känner sig trygga	2
	Trygghet, skola	Elevenkät särskola - Andel som känner sig trygga	3
	Trygghet, fritid	Enkät öppen ungdomsverksamhet - Trygghetsindex	2
	Trygghet, verksamhet	Brukarenkät FH - Andel som upplever att de känner sig trygga	3
	Våldsutsatthet	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som blivit utsatta för fysiskt våld senaste året	1

	Tillit till andra	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som upplever att man kan lita på de flesta människor	1
5. Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra.	Hälsa	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som upplever sitt hälsotillstånd som bra	1
	Psykisk hälsa	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som bedöms ha nedsatt psykiskt välbefinnande	1
	Psykisk hälsa	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som övervägt att ta sitt liv senaste året	1
6. Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att nå utbildningsmålen på lika villkor som andra.	Kunskap och lärande	Elevenkät skola - Andel som upplever att de kan nå kunskapskraven	2
	Kunskap och lärande	Elevenkät särskola - Index Kunskap och lärande	3
	Trygghet, skola	Elevenkät skola - Andel som känner sig trygga i grundskolan	2
	Trygghet, skola	Elevenkät särskola - Andel som känner sig trygga i grundsärskolan	3
	Trygghet, skola	Elevenkät särskola - Andel i grundsärskolan som upplever att chaufförerna bemöter dem på ett bra sätt	3
7. Personer med funktionsnedsättning har arbete eller meningsfull sysselsättning.	Arbete	Antal anställda med lönebidrag i Göteborgs Stad	2
	Arbete	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som angett arbete som sysselsättning	1
	Arbetslöshet	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som angett arbetslös som sysselsättning	1
8. Personer med funktionsnedsättning har en fungerande bostad på lika villkor som andra.	Fysisk tillgänglighet	Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd	2
	Fysisk tillgänglighet	Tillgänglighet i befintligt bostadsbestånd (TIBB)	2
9. Personer med funktionsnedsättning kan förflytta sig i och använda alla stadens inne- och utemiljöer på lika villkor som andra.	Fysisk tillgänglighet	Antal enkelt avhjälpna hinder som återstår att åtgärda totalt	2
	Fysisk tillgänglighet	Tillgänglighet i befintligt bostadsbestånd (TIBB)	2
	Mobilitet	Andel hållplatser anpassade för personer med funktionsnedsättning	2
	Mobilitet	Brukarenkät färdtjänst - Nöjdhet färdtjänstresor	3
10. Personer med funktionsnedsättning kan utforma sin fritid på lika villkor som andra.	Fysisk aktivitet	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som ägnar sig åt fysisk aktivitet mer än 30min/vecka	1
	Deltagande, idrott	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som tagit del av idrottsevenemang senaste året	1
	Deltagande, kultur	Nationella folkhälsoenkäten - Andel som tagit del av kulturella aktiviteter senaste året	1
	Fysisk tillgänglighet, fritid	Antal enkelt avhjälpna hinder som återstår att åtgärda vid stadens idrottsanläggningar och badhus	2
	Fysisk tillgänglighet, kultur	Antal enkelt avhjälpna hinder som återstår att åtgärda vid stadens kulturinstitutioner	2
	Information, fritid och kultur	Andel kultur- och idrottsaktiviteter i stadens kalendarium som har information om tillgänglighet	2

*Förklaring Nivå: 1 = Samhällsnivå, 2 = Kommunens verksamhet, 3 = Kommunens verksamhet specifikt riktad till personer med funktionsnedsättning

Bilaga 3 Källor

Diskrimineringslag (2008:567)

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning, Myndigheten för delaktighet
<http://www.mfd.se/uppfoljning/levnadsvillkor/foraldrar-till-barn-med-funktionsnedsattning/>

Göteborgs Stads arbete med att säkerställa tillgången till bostäder med särskild service, Stadsrevisionen Revisionsrapport, 2019

Hälsa på lika villkor? Folkhälsoenkät, Västra Götalands regionen och Göteborgs Stad

Kollektivtrafikens barriärer – kartläggning av hinder i kollektivtrafikens tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, 2019:3, Trafikanalys

Lägesrapport om enkelt avhjälpna hinder 2018, Fastighetskontoret

Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolicen, regeringens proposition 2016/17:188

Plan- och bygglag (2010:900)

Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag att utreda hur unga med funktionsnedsättning i större utsträckning ska kunna delta i Göteborgs Stads ordinarie fritidsverksamhet, diarienummer 0357/18

Regeringens skrivelse 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Respekt för rättigheter, Funktionsrätt Sverige 2019

Skollag (2010:800)

Styrkraft i funktionshinderspolicen, SOU 2019:23

Tillgängliga lärmiljöer? En nationell studie av skolhuvudmännens arbete för grundskoleelever med funktionsnedsättning, Skolverket 2016

Tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen Uppföljning av arbetet med tillgängliga vallokaler, diarienummer 1717/18

Uppföljning av funktionshinderspolicen 2018, Myndigheten för delaktighet